

АГАТА КРИСТИ ЦЕНАТА НА ПЕРЛАТА

Превод от английски: Ангелина Василева, 1995

chitanka.info

Групата имаше дълъг и изморителен ден. От Аман тръгнаха рано сутринта при температура 36 градуса на сянка и пристигнаха по здрач в лагера, разположен в сърцето на града, изсечен във фантастични, почти абсурдни червени скали, наречен Петра.

Бяха седем души. Господин Кейлеб П. Блъндел — преуспяващ американски магнат, неговият тъмен и красив, но малко мълчалив секретар Джим Хърст, сър Доналд Марвел — английски политик и член на парламента с доста уморен вид, възрастният доктор Карвър — световноизвестен археолог, полковник Дюбоск — галантен французин, пристигнал от Сирия, някой си господин Паркър Пайн, чиято професия може би не бе толкова важна, но излъчващ британско достолепие и накрая госпожа Керъл Блъндел — хубава, разглезена, но изключително самоуверена девойка, защото бе единствената жена сред полови дузина мъже.

Вечеряха в голямата палатка, като преди това всеки си бе избрал място за спане. Разговаряха за политиката в Близкия Изток. Англичанинът — внимателно, французинът — дискретно, американецът — донякъде повърхностно, а археологът и господин Паркър Пайн — мълчаха. Както изглежда, двамата предпочитаха ролята на слушатели. Джим Хърст също.

Сетне разговорът се прехвърли за града, който щяха да посетят.

— Толкова е романтично, че просто не може да се изкаже с думи — каза Керъл. — Само като си помисля, че онези — как се наричаха — набатени, са живели тук сякаш преди сътворението на света!

— Едва ли е точно така — отбеляза меко господин Паркър Пайн. — Вие какво ще кажете, доктор Карвър?

— О, било е преди почти две хиляди години и ако разбойниците са романтични, допускам, че набатените също са били такива. Бих казал, че са били банда мошеници при това доста богати, които са принуждавали пътниците да използват техните пътища за керваните и правели така, че всички други пътища да са несигурни. В град Петра са складирали богатствата, които си трупали по този начин.

— Мислите, че са били просто разбойници? — попита Керъл. — Искате да кажете, най-обикновени крадци?

— Крадец не е толкова романтична дума, госпожице Блъндел. Крадец означава дребен джебчия, докато разбойникът действа в по-широк мащаб.

— Ами съвременните финансисти? — вметна господин Паркър Пайн и намигна.

— Става въпрос за теб, татенце! — изчурулика Керъл.

— Когато един човек прави пари, от това има полза цялото общество — произнесе мъдро господин Блъндел.

— Обществото — измърмори господин Паркър Пайн — е много неблагодарно.

— Какво е честност? — попита французинът. — Понятието има нюанси. То е една условност. В различните страни съдържанието, което се влага в тази дума е различно. Арабинът не се срамува от това, че краде. За него има значение от кого краде и кого мами.

— Да, гледната им точка е такава! — съгласи се Карвър.

— Което показва превъзходството на Запада над Изтока — заяви Блъндел! — Когато тези бедни създания получат образование...

Сър Доналд се включи несприно в разговора.

— Образованието е доста несъвършено. Преподават множество ненужни неща. Онова, което искам да кажа, е, че никой не може да бъде променен.

— Какво имате предвид?

— Онова, което искам да кажа, е, че щом веднъж си станал крадец, винаги ще бъдеш такъв.

За няколко мига настъпи пълна тишина. След това Керъл започна трескаво да говори за комарите. Баща ѝ също.

Малко озадачен сър Доналд промърмори на съседа си, господин Паркър Пайн:

— Май настъпих някого по мазола, а?

— Любопитно — рече господин Паркър Пайн.

Каквато и да бе причината за моментното неудобство, един човек изобщо не го забеляза. Археологът седеше със замечтан и отнесен поглед и мълчеше. Когато настъпи поредната пауза той неочаквано заговори.

— Знаете ли, аз съм съгласен с това... но във всеки случай от противоположната гледна точка. Човек или е честен или не е такъв. Така си е.

— Вие не вярвате, че например едно неочаквано изкушение може да превърне честният човек в престъпник? — попит господин Паркър Пайн.

— Невъзможно! — отсече Карвър.

Господин Паркър Пайн поклати леко глава.

— Не бих казал, че е невъзможно. Разбирате ли, има твърде много фактори, които трябва да се вземат предвид. Точката пределно напрежение, например.

— Какво наричате точка на пределно напрежение — попита младият Хърст. Това бяха първите му думи. Имаше дълбок и приятен глас.

— Съзнанието на човека е нагласено така, че да може да понесе много голямо натоварване. Онова, което предизвиква кризата, което превръща честният човек в безчестен — може да се окаже нещо съвсем дребно. Именно поради това повечето престъпления изглеждат абсурдни. В девет случая от десет причината е дреболия. Тя натезжава на везните — капката, която прелива чашата.

— Вие говорите за психологията приятелю — каза французинът.

— Ако престъпникът е психолог, той не би бил престъпник — поясни господин Паркър Пайн. В гласа му се усети наслада от тази мисъл. — Помислете само, че от десет души поне девет могат да бъдат накарани да действат по желанието от вас начин стига да намерите точния подход.

— О, обяснете ни го! — извика Керъл.

— Например да вземем един обидчив човек. Креснете му достатъчно силно и той ще ви се подчини. Да вземем човек, който винаги противоречи. Нарочно му кажете да направи противоположното на онова, което желаете и резултатът ще бъде такъв, какъвто искате. Има и хора, които приемат нещата, без да мислят. Те са най-често срещаният тип. Това са онези, които смятат, че са видели мотор, защото са чули негово клаксон, *видели* са пощальона, защото са чули, че нещо е потропало по пощенската кутия, *видели* са нож в раната, защото им е казано, че човекът е бил прободен, *чули са* изстрела на пистолета, защото им е казано, че човекът е застрелян.

— Предполагам, че никой не би могъл да успее да го приложи върху мене — каза колебливо Керъл.

— Ти си твърде умна, миличка — рече баща й.

— Това, което казвате, е съвсем вярно — обади се замислено французинът. — Предварително формулираната идея може да измами сетивата ни.

Керъл се прозя.

— Отивам да си легна в пещерата. Уморена съм до смърт. Абас Ефенди каза, че утре трябва да тръгнем рано. Ще ни заведе до мястото за жертвоприношение, каквото и да означава това.

— На това място принасят в жертва млади и красиви девойки — пошегува се сър Доналд.

— Мерси за комплимента. Надявам се, че не го правят! И така, лека нощ на всички! О, обицата ми падна.

Полковник Дюбоск вдигна обицата от масата, където се бе претърколила и я върна на притежателката ѝ.

— Истински ли са? — попита неочаквано сър Доналд проявил неучтивост за момент, като се взираше в двете огромни перли на ушите ѝ.

— Истински са — отвърна Керъл.

— Струваха ми осемдесет хиляди долара — рече с гордост баща ѝ. — А тя ги носи толкова хлабаво, че те падат и се търкалят по масата. Да ме разориш ли искаш, момиче?

— Не бих казала, че ти ще се разориш, дори ако трябва да ми купиш още един чифт такива обици — каза доволно Керъл.

— Предполагам, че наистина няма да се разоря — съгласи се баща ѝ. — Бих могъл да ти купя три чифта обици, без това да се отрази на банковата ми сметка. — Той се огледа самодоволно наоколо.

— Радвам се за вас — каза сър Доналд.

— Е, господа, мисля, че ми стига за тази вечер — каза Блъндел.

— Лека нощ. — Младият Хърст тръгна с него.

Другите четирима се усмигнаха съзаклятнически един на друг, сякаш в момента си помислиха едно и също.

— Е-е-е — каза провлечено сър Доналд, — добре е да знаеш, че няма да изпусне печалбата. Самохвален стар шопар! — Добавя завистливо той.

— Американците имат много пари — намеси се Дюбоск.

— Бедният трудно разбира богатият — отбеляза спокойна господин Паркър Пайн.

— Завист и злонамереност? — засмя се Дюбоск. — Прав сте мою. Всички желаем да сме богати, да можем да купим няколко чифта перлени обици и да ни остане още. Освен, може би този господин. — Той кимна с глава към доктор Карвър, който, както

обикновено, отново бе потънал в мислите си. Играеше си е нещо малко в ръка.

— А? — размърда се той. — Не, да ви призная, не си мечтая за големи перли. Но парите са винаги от полза, разбира се. — Тонът му показваше ясно неговото отношение. — Вижете това тук. Нещо сто пъти по-интересно от всякакви перли.

— Какво е то?

— Това е цилиндричен печат от черен хематит. Върху него има издълбана сцена на представяне — един бог представя молител, пред друг по-висшестоящ бог. Молителят принася в дар яре, а един лакей отпъжда с палмови вейки мухите от величествения бог, който седи на трона. Скромният надпис съобщава, че този човек е слуга на Хамураби, така че печатът е направен преди четири хиляди години.

Той извади от джоба си пластилин, отчупи едно парченце от него, намаза го с мъничко вазелин и притисна върху него печата. След това с помощта на нож за писма, отлепи квадратното парченце пластилин и го вдигна от масата.

— Виждате ли? — попита той.

Сцената, която бе описал, се бе отпечатала върху пластилина на съвсем ясно и точно.

За момент ги завладя магията на миналото. Изведнъж някъде отвън се извиси гласът на господин Блъндел.

— Чувате ли, негри такива! Вземете багажа ми от проклетата пещера и го занесете в палатката! Невидимките хапят жестоко. Цяла нощ няма да мога да мигна!

— Невидимки? — учуди се сър Доналд.

— Навярно става дума за пясъчните мухи.

— На мен повече ми харесва „невидимки“ — каза господин Паркър Пайн. — Това наименование е много по-красноречиво.

Групата тръгна рано сутринта на следващия ден. Разходката бе съпроводена с множество възклицания за цвета и шарките на скалите. „Розовочервеният“ град наистина беше пъстър шедьовър на природата, създаден сякаш в мига на нейното най-екстравагантно настроение. Групата напредваше бавно, тъй като доктор Карвър вървеше с очи,

вперени в земята и от време на време спираше, за да вдигне някои малки предмети.

— Винаги можете да познаете археолога — отбеляза усмихнат полковник Дюбоск. — Той не се интересува от небето, от хълмовете, от красотата на природата. Той върви с наведена глава и търси.

— Да, но какво? — попита Керъл. — Какво събирате от земята, доктор Карвър?

С тънка усмивка археологът ѝ показа няколко кални парченца от глинени съдове.

— Какви боклуци! — възкликна презрително Керъл.

— Глинените съдове са по-интересни от злато — обясни ѝ доктор Карвър. Керъл го изгледа със съмнение.

Стигнаха до стръмен склон и минаха покрай две или три гробници, изсечени в скалите. Изкачването се оказа доста голямо изпитание. Водачите им бедуини, вървяха напред, изкачвайки се без страх по стръмните склонове, без да поглеждат надолу към стръмната урва от едната страна.

Керъл бе пребледняла. Един от водачите протегна ръка да ѝ помогне. Хърст скочи пред нея и ѝ подаде своята пръчка като перило от опасната страна. Тя му благодари с поглед и след минута беше в безопасност върху широката пътека в скалата. Другите бавно я последваха. Слънцето се бе издигнало високо в небето и горещината започна да се усеща.

Най-после стигнаха широко плато. От него нагоре се виеше пътека, която водеше до голяма квадратна площадка Блъндел каза на един от водачите, че групата ще се качи до горе сама. Бедуините се разположиха удобно на скалите и запушиха. След няколко минути групата се изкачи на върха.

Мястото изглеждаше голо и странно. Имаше великолепен изглед към цялата долина. Туристите застанаха върху плоска площадка, с издълбани от страни улеи и нещо като жертвен олтар.

— Божествено място за жертвоприношение! — възкликна ентузиазирано Керъл. — Мога да си представя колко трудно им е било да донесат жертвата дотук...

— Едно време е имало зигзагообразен път по скалата — обясни доктор Карвър. — Ще видим следи от него, когато слизаме от другата страна.

Известно време обсъждаха и разговаряха. Сетне настъпи пауза, после доктор Карвър се обади:

— Мисля, че отново ви е паднала обицата, госпожице Блъндел.

Керъл попипа с ръка ухото си.

— Ах! Наистина е паднала.

Дюбоск и Хърст започнаха да търсят наоколо.

— Трябва да е тук някъде — каза французинът. — Няма къде да се изтърколи. Това място е като дъно на квадратна кутия!

— Дали не е попаднала в някоя цепнатина? — попита Керъл.

— Тук няма никакви цепнатини — каза господин Паркър Пайн.
— Сама виждате, че е така. Площадката е абсолютно гладка. Полковник, май намерихте нещо?

— Едно малко гладко камъче — отвърна Дюбоск, усмихна и го хвърли.

Докато търсеха настроението им постепенно се промени. В атмосферата се усети напрежение. Никой не изрече на глас думите „осемдесет хиляди долара“, но те сякаш кънтяха в ума на всеки от групата.

— Сигурна ли си, че обицата е била на теб, Керъл? — попита ядосано баща ѝ. — Искам да кажа, може би си я изгубила някъде по пътя.

— Обицата беше на ухото ми, когато стъпих на площадката — отвърна Керъл. — Сигурна съм, защото доктор Карвър ми каза, че се е разхлабила и затегна винтчето ѝ. Нали, господин доктор?

Доктор Карвър кимна. Единствено сър Доналд се осмели да изрази на глас мислите на присъстващите.

— Доста неприятна работа, господин Блъндел. Снощи ни казахте колко струват тези обици. Дори само едната от тях е малко състояние. Ако не бъде открита, а това изглежда твърде вероятно, върху всеки от нас ще падне подозрение.

— Аз моля да бъда претърсен — намеси се полковник Дюбоск. — Впрочем, не моля, а настоявам. Това е мое право.

— Претърсете и мен — обади се Хърст с дрезгав глас.

— Другите съгласни ли са? — попита сър Доналд, като се огледа наоколо.

— Разбира се — каза господин Паркър Пайн.

— Отлична идея! — възкликна доктор Карвър.

— Аз също ще участвам, господа — избоботи господин Блъндел.
— Имам си причини, които обаче не желая да изтъквам пред вас.

— Както желаете, господин Блъндел — поклони се учтиво сър Доналд.

— Керъл, миличка, би ли слязла долу да ни изчакаш при водачите?

Девојката тръгна, без да каже дума. Изглеждаше мрачна и угрижена. Отчаяното изражение на лицето ѝ привлече вниманието на един от мъжете в групата и той се запита какво би могло да означава това.

Започна претърсването. Беше щателно, но напълно безрезултатно. Сигурно беше само едно — обицата я нямаше. Малката унила група реши да слезе от площадката и съвсем вяло изслуша разказа на водача.

Господин Паркър Пайн току-що се бе облякъл за обяд, когато на входа на палатката му се появи една фигура.

— Господин Пайн, може ли да вляза при вас?

— Разбира се, скъпа млада госпожице, разбира се.

Керъл влезе и седна на леглото. Лицето ѝ имаше същото мрачно изражение, което той бе забелязал сутринта.

— Твърдите, че можете да помагате на хората, които се чувстват нещастни, нали? — попита тя.

— Аз съм във ваканция, госпожице Блъндел. Не желая да поемам никакви случаи.

— Е, този случай ще поемете — каза спокойно девојката. — Вижте, господин Пайн, едва ли има по-нещастен човек от мен.

— Какво ви терзае? — интересува се той. — Навярно причината е загубената обица?

— Точно така. Познахте. Джим Хърст не я е взел, господин Пайн. Знам, че не го е направил.

— Не ви разбрах добре, мис Блъндел. Защо някой би помислил, че той я е откраднал?

— Заради неговото минало. Джим Хърст някога беше крадец, господин Пайн. Хванаха го в нашата къща. Аз... аз изпитах жал към него... Той изглеждаше толкова млад и отчаян...

„И толкова хубав“ — додаде мислено господин Паркър Пайн.

— Убедих татко да му даде възможност да се поправи. Баща ми е готов да направи всичко за мен. И така, даде на Джим шанс и той се представи добре. Татко започна да разчита на него и му довери всичките тайни на бизнеса си. Един ден той ще *поеме* всичко... щеше да поеме, ако не се бе случило това.

— Като казвате „да поеме“...

— Искам да кажа, че аз искам да се омъжа за Джим, той също.

— А сър Доналд?

— Сър Доналд е приумица на баща ми, не моя. Мислите ли, че бих искала да се омъжа за такова влечуго като сър Доналд!

Без да показва каквото й да е отношение към определението дадено за младия англичанин, господин Паркър Пайн попита:

— А самият сър Доналд?

— Според него аз ще съм добре дошла за изпразнените му джобове — каза презрително Керъл.

Господин Паркър Пайн се замисли.

— Бих искал да ви запитам две неща — започна той. — Снощи някой каза: „Щом веднъж си станал крадец, винаги ще бъдеш такъв.“

— Девојката кимна. — Сега разбирам защо тази забележка предизвика такова неудобство.

— Да, беше ужасно за Джим, за мен, а и за татко. Много се боях лицето на Джим да не го издаде, затова изтърсих първото нещо, което ми дойде наум.

Господин Паркър Пайн замислено поклати глава. След това попита:

— Защо баща ви настоя днес да претърсим и него?

— Не разбрахте ли? За мен беше ясно. Татко е решил, че аз мога да го заподозра, че заради Джим е инсценирал кражба. Разбирате ли, той дава мило и драго да се омъжа за англичанин. Както виждате, пожела да ми покаже, че не е скроил номер на Джим.

— Мили боже! — промърмори господин Паркър Пайн. — Много показателно. В по-широк смисъл, искам да кажа. Но едва ли ще помогне в нашето конкретно разследване.

— Вие нали няма да се откажете?

— Не, не. — Той замълча за момент, сетне рече: — Какво точно желаете да направя, госпожице Керъл?

— Искам да докажете, че Джим не е взел онази перла.

— Ами ако, извинете ме, именно той я е взел?

— Ако мислите така, то грешите, страшно грешите!

— Да, но обмислихте ли внимателно случая? Не допускате ли, че перлата може да се е оказала неочаквано изкушение за господин Хърст. Ако я продаде, би се сдобил с голяма сума пари. Заслужава си да поразсъждаваме над това, нали? Сума, която ще го направи независим и той ще може да се ожени за вас със или без съгласието на баща ви.

— Джим не го е направил! — отсече девойката.

Този път господин Паркър Пайн прие нейното становище и каза:

— Добре. Ще направя всичко възможно.

Тя кимна рязко и напусна палатката. Господин Паркър Пайн на свой ред седна на леглото. Отдаде се на размисъл. Изведнъж се разсмя.

— Започвам бавно да схващам — рече си той на глас. После по време на обедата беше необичайно весел.

Следобедът мина спокойно. Повечето хора отидоха да поспят. Когато господин Паркър Пайн влезе в голямата палатка в четири и четвърт, там завари само доктор Карвър, който разглеждаше някакви парченца от глинени съдове.

— Ах! — зарадва се господин Паркър Пайн, като придърпа един стол към масата. — Ето човекът, който искам да видя. Бихте ли ми дали за малко онова парче пластилин, което носите в себе си?

Докторът претърси джобовете си и извади пръчка пластилин, която предложи на господин Паркър Пайн.

— Не, не — размаха ръка господин Паркър Пайн. — Това не е парченцето, което искам. Моля ви за онова, което ни показахте снощи. Честно казано не пластилина ме интересува, а онова, което е вътре в него.

Настъпи пауза, след която доктор Карвър спокойно каза:

— Мисля, че не ви разбирам.

— Аз пък мисля, че ме разбирате много добре — отвърна господин Паркър Пайн. — Искам перлената обица на госпожица Блъндел.

Последва миг мъртва тишина. После Карвър пхна ръка в джоба си и извади безформено парче пластилин.

— Умно от ваша страна — отбеляза той с безизразно лице.

— Бих искал да ми обясните как го направихте — каза господин Паркър Пайн. Пръстите му бързо опипаха меката маса. Той изсумтя и извади зацапаната перлена обица. — Просто съм любопитен — добави извинително той. — Искам да чуя как го направихте.

— Ще ви кажа, ако вие ми обясните как се досетихте, че е у мен. Не сте видели нищо, нали?

— Просто поразсъждавах — поклати глава господин Паркър Пайн.

— Бе чиста случайност... отначало — започна Карвър. — Вървях зад вас тази сутрин и видях обицата на земята. Сигурно току-що бе паднала от ухото на девойката. Тя не беше забелязала. Всъщност, никой не бе забелязал. Вдигнах обицата и я сложих в джоба си, като имах предвид да я дам на госпожицата по-късно, когато я настигна. Но после забравих. А след това, когато вече бяхме по средата на изкачването, започнах да размислям. Бижутото не означаваше нищо за това глупаво момиче. Нейният баща би могъл да ѝ купи друго, без това да се отрази на джоба му. А за мен то можеше да означава много. Ако продам перлата, мога да подготвя експедиция. — Безизразното му лице изведнъж се раздвижи и съживи. — Знаете ли колко е трудно в наше време да се събират пари за разкопки? Не, не знаете. С продажбата на перлата всичко може да стане много лесно. Има едно място, където искам да правя разкопки — в Балучистан. Там заровена стои една цяла глава от историята и очаква някой да я открие... Спомних си онова, което казахте миналата вечер, за хората, които приемат нещата, без да мислят. Реших, че девойката е от този тип. Когато приближихме към върха, аз ѝ казах, че обицата ѝ се е разхлабила. Престорих се, че я затягам. В действителност притиснах към дупчицата на ухото ѝ върха на малко моливче. След няколко минути хвърлих на земята едно камъче. Така тя беше готова да се закълне, че обицата ѝ е била на ухото и е паднала по-късно. Междувременно пяхнах перлата в парчето пластилин. Това е. Историята не е кой знае колко поучителна. Сега е ваш ред.

— Моята също не е нищо особено — каза господин Паркър Пайн. — Бяхте единственият човек, който се навеждаше и взимаше разни неща от земята. Това ме накара да се замисля за вас. Намерихте малкото камъче, факт, който ми се стори важен. Подсказа ми трика, който сте направили. И освен това...

— Продължавайте — подкани го Карвър.

— Виждате ли, снощи говорихте прекалено разпалено за честността. Твърде категорично се възпротивихте на думите ми, а знаете какво казва Шекспир. Изглеждаше така, сякаш се опитвахте да убедите *самия себе си*. А отгоре на всичко изразихте твърде презрително отношение към парите.

Лицето на мъжа срещу Паркър Пайн се свъси и по него се изписа умора.

— Е, това е — каза той. — Сега с мен е свършено. Предполагам, че ще предадете дрънкулката на девойката. Странен е този варварски инстинкт за кичене. Започнал е още в палеолита. Това е един от първичните инстинкти на женския пол...

— Мисля, че подценявате мис Керъл — възпротиви се господин Паркър Пайн. — Тя е умна и, което е още по-важно, има сърце. Предполагам, че няма да каже на никого.

— Но бащата няма да го направи — усъмни се археологът.

— Мисля, че и той ще си мълчи. Виждате ли, „татенцето“ си има собствени причини да не повдига въпроса. Обицата няма нищо общо с перла на стойност четирийсет хиляди долара. Цената ѝ не е повече от пет.

— Искате да кажете...

— Именно. Девойката не знае. Тя мисли, че те са истински. Имах известни подозрения още снощи. Господин Блъндел говореше прекалено много за парите си. Когато нещата тръгнат на зло и се проваляш, най-доброто нещо е да запазиш привидно спокойствие и да блъфираш. Господин Блъндел блъфираше.

Изведнъж доктор Карвър се разсмя. Смехът му беше заразителен като на малко момче и изглеждаше странен за възрастен мъж.

— Значи всички сме бедняци! — възкликна той.

— Точно така — съгласи се господин Паркър Пайн и продължи с цитат: — „Чувството за равенство ни прави добри.“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.